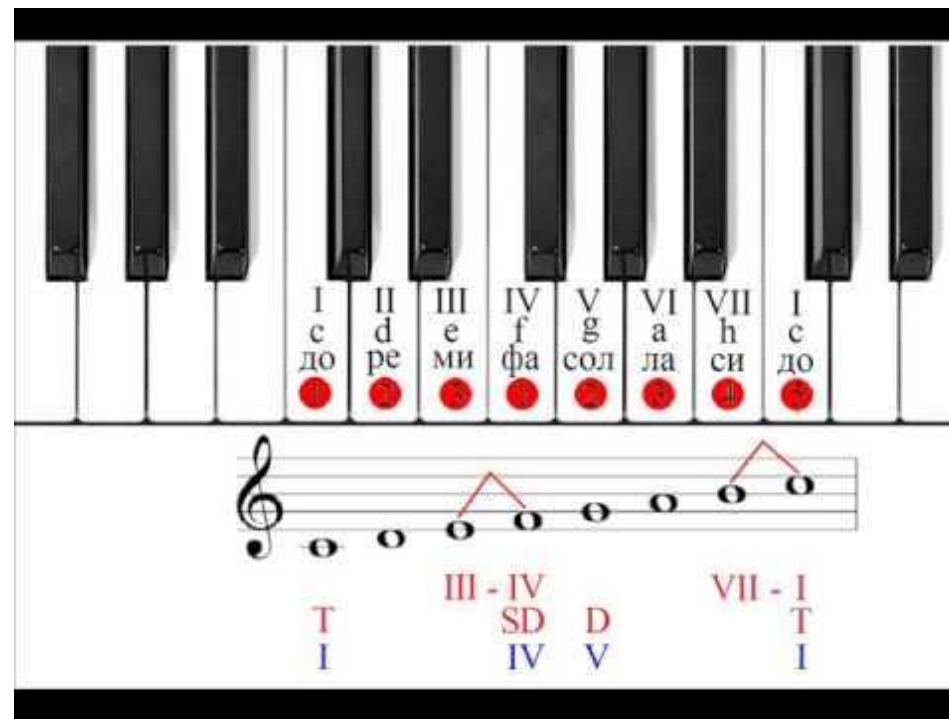
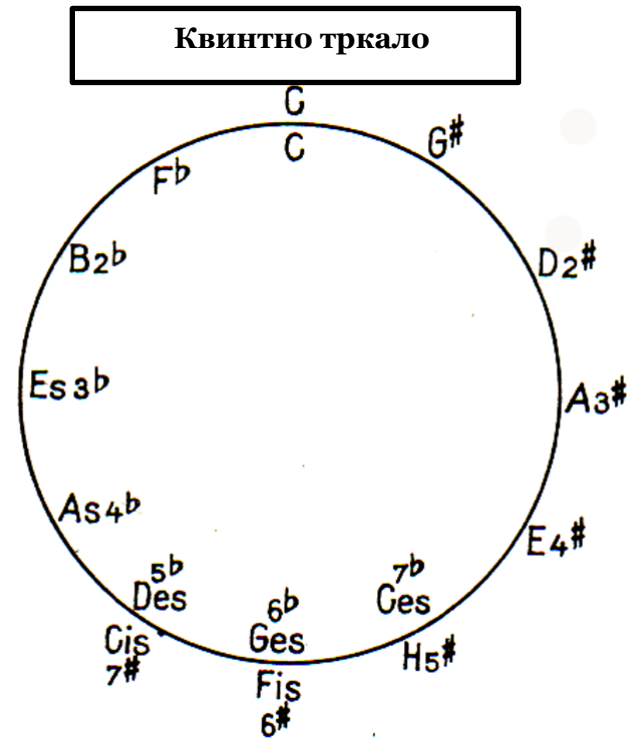

Да се потсетиме:

Основна дурска скала е C-dur. Таа се состои од низата од 8 тонови (два тетракорди)- започнува и завршува со тонот С (до). Растојанијата помеѓу тоновите можат да бидат степени и полустепени. Полустепените секогаш се наоѓаат помеѓу тоновите ми-фа (e-f) и си-до (h-c). Сите останати тонови се оддалечени за степен. Спорет тоа произлегува правилото дека во дурските скали (сите) полустепените се наоѓаат помеѓу III –IV и VII- VIII (I) стапало.

C-dur скалата е основа (модел скала) врз основа на која се изведуваат сите останати дурски скали (скали со повишувалки и скали со снижувалки) по квинтно тркало (круг) нагоре и квинтно тркало надолу.

Минатата година учевте за првите две скали по квинтното тркало¹ нагоре и надолу: G-dur (со една повишувалка), D-dur (со две повишувалки), F-dur (со една снижувалка) и B-dur (со две снижувалки).

Ние имаме задача да се запознаеме со следната скала по квинтниот круг нагоре- оддалечена за квинта (5 тона) од D-dur скалата. Дали знаете која е таа скала?

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=d1aJ6HixSeo>
<https://www.youtube.com/watch?v=UxzDjU3-hM>

A-dur

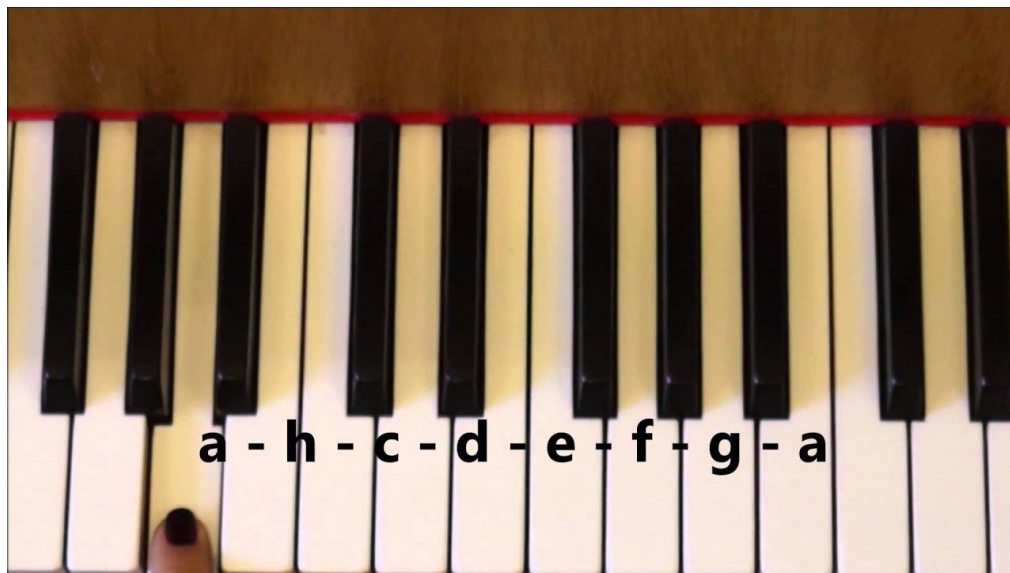
Оваа скала започнува и завршува со тонот А (ла). Бидејќи е третата скала по квинтен круг нагоре има три повишувалки. Како да ги откриеме повишувалките?

I чекор: ги испишуваме тоновите без повишувалките тргнувајќи од тонот ла (А)- прво со букви, а потоа со ноти.

I стапало	II стапало	III стапало	IV стапало	V стапало	VI стапало	VII стапало	VIII стапало
ла	си	до	ре	ми	фа	сол	ла
A	H	C	D	E	F	G	A

II чекор: Свириме тон по тон (види во задачите долу). Дали таа низа ви звучи како дурска скала (како C-dur на пример)? Секако дека не звучи! Зошто? Па, не ги ставивме повишувалките и поради тоа распоредот на полустепените е „пореметен“.

III чекор: Се враќаме на првата табела да ги најдеме местата каде треба да се интервенира за да ги добиеме полустепените помеѓу III-IV , VII-VIII стапало. Како што се гледа од табелата, полустепените во оваа низа се наоѓаат помеѓу II-III (h-c) и V-VI (e-f) стапало. Што треба да направиме за да ги добиеме полустепените и степените таму каде што е потребно?

I стапало	II стапало	III стапало	IV стапало	V стапало	VI стапало	VII стапало	VIII стапало
ла	си	до	ре	ми	фа	сол	ла
A	H	C	D	E	F	G	A

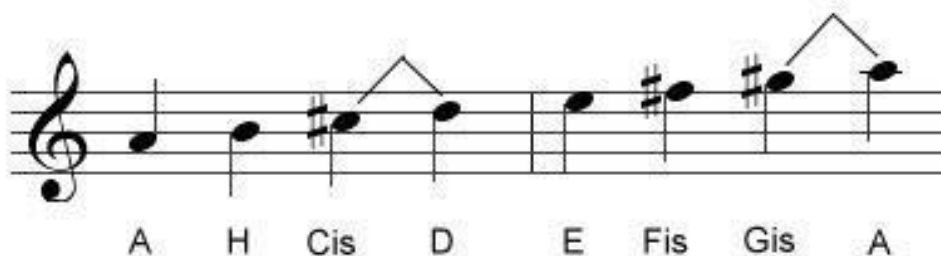
IV чекор: Како што гледаме од табелата, помеѓе III и IV стапало, т.е. помеѓу тоновите C и D растојанието е степен. Растојанието помеѓу овие два тона треба да го смалиме (да ги доближиме тоновите) со повишување на тонот C (до). Со повишувањето, тонот „C“ се

преименува во Cis. Така не само што го намаливме растојанието помеѓу III и IV стапало (добивме полустепен), туку и го зголемивме растојанието помеѓу II и III стапало (добивме степен). Така го решивме проблемот во првиот тетрахорд (a, h, cis, d).

I стапало	II стапало	III стапало	IV стапало	V стапало	VI стапало	VII стапало	VIII стапало
A	H	C	D	E	F	G	A
A	H	Cis	D	E	Fis	Gis	A

Како што гледаме во првиот ред од табелата, треба да го зголемиме растојанието помеѓу V и VI стапало. Како што кажавме, помеѓу тоновите E и F растојанието е полустепен, кој треба да биде за две места „надесно“. Ги повишуваме тоновите F и G и ги добиваме тоновите Fis и Gis. Така го средивме и вториот тетрахорд и ги добивме тоновите од нашата барана скала.

V чекор: Да ги напишеме тоновите од A- dug скалата во петолинието:

Повишувалките не мора да ги пишуваме пред нотите ако ги ставиме на почетокот, веднаш по виолинскиот клуч. Ќе важат за секое до, фа и сол. Но, треба да внимаваме да ги ставиме на право место (Фис- на петтата линија, цис во третата празнина и гис над петтата линија- токму таму каде што се пишуваат тие тонови во втората октава) .

A-dur (A Major)- прва и втора октава

a h cis d e fis gis a

A-dur скалата, како и сите останати може да се пишува во сите октави од тонскиот систем² (пониско и повисоко од примерот кој го приложивме), на пример:

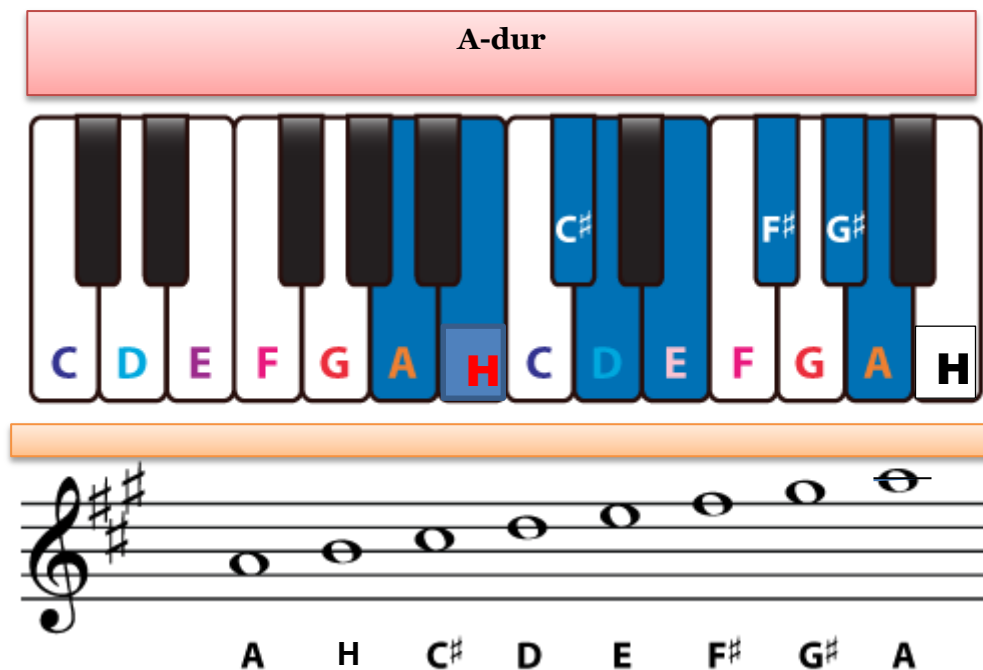
A-dur (A Major)- мала и прва октава

a h cis d e fis gis a

² <https://hr.wikipedia.org/wiki/Oktava> (види слика на клавијатурата)
https://sh.wikipedia.org/wiki/Tonski_sistem (види слика на клавијатура)

Да видиме каде се наоѓа А-dur на клавијатурата (сини клавиши на сликата)³.

³ Во англиската терминологија тонот h се означува со b, cis – C sharp, fis- F sharp, gis- G sharp.

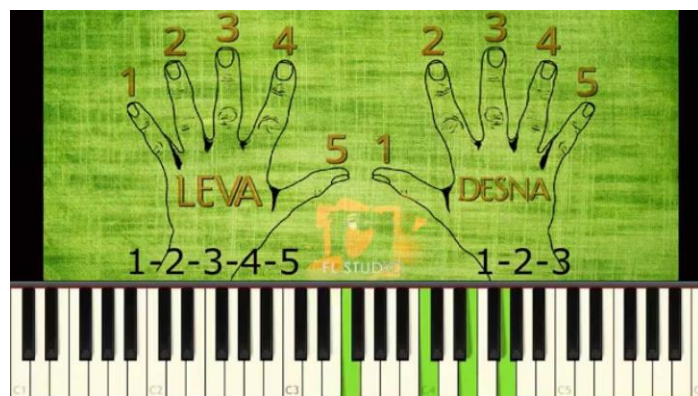
<https://www.youtube.com/watch?v=cQpiq9IH5rI>
<https://www.youtube.com/watch?v=o7WHvIw6mro>

Задачи:

1. Прочете го и научете го приложениот текст
2. Научете ја А-диг скалата (да ја препознавате и да ја пишувате) и да ги именувате тоновите (теорија)
3. Научете да ја пеете или свирите А-диг скалата на некој музички инструмент (ако имате дома) или на виртуелно пијано (<https://virtualpiano.net/>, <https://www.onlinepianist.com/virtual-piano> или пијано апликација на телефонот⁴)
4. Разгледајте ги сите приложени линкови.
5. Инсталирајте <https://www.finalemusic.com/free-trial/> (наскоро ќе добиете упатства како да пишувате ноти во таа програма)
6. Повежбајте читање /именување на нотното писмо од мало „а“ (ла) до „а“ (ла) во втората октава (со солмизација):

ла си до ре ми фа сол ла си до ре ми фа сол ла

Броевите во примерот се однесуваат на прстометот од десната рака.

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=-2dSFwok-U> (првите 20 сек.)